








# DEBRECZENI PROTESTÁNS LAP

EGYHÁZI ÉS ISKOLAI HETI KÖZLÖNY.

FŐSZERKESZTŐ: Dr. KUN BÉLA. FELELŐS SZERKESZTŐ: ERDŐS KÁROLY.

Megjelenik hetenként egyszer, szombaton.    
Előfizetési ár: egész évre 28 korona, fél-  
évre 14 korona.  Egyes szám ára 60 fillér. 

 Szerkesztőség és kiadóhivatal: Debreczen, Kollegium;  ide kell küldeni a lap szellemi és anyagi ügyeire vonatkozó  minden közleményt, előfizetést, reklamációt és hirdetési díjat.

## Sajtóalapot!

Tisztelt Szerkesztő uram, — csaknem egyidőben került a kezembe a Debreczeni Protestáns Lap két utóbbi száma s míg az utóbbihoz valtig bólogattam a „Jó keresztyén“ című vezércikk olvasása közben, az előbbinél ugyancsak esőváltam a fejemet azt látva, hogy a Lapot a jövő évben nem akarják, vagy nem tudják kiadni\*.

Ennek a lapnak megszüntetését vagy csak szüneteltetését semmiképen sem szabad megengedni. Annak az egyházpolitikai irányzatnak, mely a tiszántúli református egyházkerület híveinek egy lelki ágénál elfogadtatott, nem szabad a sajtóban képviselet nélkül maradni. Ez pedig csak úgy tenetszerű, ha van a mi egyházkerületünkben megjelenő s mindenféle hatóságtól megegyesítettől és mindenféle budapesti befolyástól független sajtóorganum.

Ezt az utóbbit nem azért említem, mint hogyha én is azok közé tartoztam, akik a „pestiek“-et a reformátusoknak egy külön kategóriájába sorozzák. Sőt megvallom, amikor ezt tapasztaltam, megütköztem rajta. De azért mégis azt tartom, a mi sajtónknak tiszántúli sajtónak kell lenni. Nem azért, mintha a „pestiek“ jobbak vagy rosszabbak volna minálunk, hanem egyszerűen azért, mert a magunk viszonyait mi magunk ismerjük s a magunk nézeteit mi magunk tudjuk — ha talán kevésbé szépen is — elmondani. Mindenek felett pedig azért, mert az az erőltetett centralizáció, ami Budapestnek minden irányban való rettenetes túlsúlyát előidézte, mint minden vonatkozásban, úgy egyházi téren is károknak bizonyult. Ne vessünk szemére senkinek semmit, nyugodjunk meg abban, hogy minden ami történt, szükségképeni volt, de azt nem hallgathatjuk el, hogy a református egyházban mondhatni csak Budapestet fogta el a forradalmi

\* Nem akartuk megszüntetni, csak úgy látszott, hogy kénytelenek vagyunk vele, azonban valahogy ezen a nehézségen is átvégődünk. Szerk.

láz és ha annak idején az egész magyar reformátusság körében csak a budapesti szellemet képviselő egyházi lapok lettek volna és a Debreczeni Protestáns Lap nem hallatta volna a maga nyugodt, törvényességre és mérséklésre intő szavát, alighanem forradalmosítottak volna a magyar református egyházat is.

Igaz, hogy ezidő szerint a mi egyházkerületünkben jelenik meg egy másik egyházi lap, a Lelkészegyesület, melyről nem lehet mondani — sokszor nagyon is nem lehet mondani —, hogy a budapestiekkel egy nyomon haladna. Csakhogy azért ezt a lapot, bár a mi egyházkerületünkben s a mi egyházkerületünk vezetőemberei szerkesztik, nem fogadjuk el a magunkénak, egyrészt mivel ez a lap a dolog természetét szerint nem tiszántúli, hanem egyetemes érdekű kíván lenni s másrészt mivel más vonatkozásban épen nem egyetemes, hanem specialisan lelkészi érdekű. Már pedig — s ezzel nem akarom a Lelkészegyesület jogosult és megokolt voltának kérdését érinteni — azt senki sem tagadhatja, hogy protestáns álláspont szerint az egyház közvéleménye nem lehet csak a lelkészek véleménye és senki sem tagadhatja, bármennyire nincs nálunk külön klerus vagy különleges klerikális törekvés, a foglalkozás különbözősége folytán nem mindig azonos szempontból ítél a lelkész, mint a nem lelkész.

Az a lehetőség, hogy a kerületi lap mint az egyházkerület hivatalos lapja tartassék fenn, biztosítaná a lap fennmaradását minden eshetőségre és nem kellene olyan szomorú olvasmányokkal foglalkoznunk, amint e Lap 50-ik számában a lap valószínű megszüntetéséről megjelent. Azonban azt gondolom, ez a megoldás még sem volna kívánatos. Egy ilyen hivatalos lapot mindenki úgy tekintene — s nem is ok nélkül — mint az egyházkerületi elnökségnek, vagy, mivel az ügyek vezetésében a folytonosságot a püspök képviseli, elsőrenden a püspöknek a szócsövét. Ez pedig két okból is baj lenne. Egyrészt természetesen, hogy a lapnak minden cikkét az

egyházkerületi elnökség nem ismerheti (hiszen akkor maga szerkesztene) és így megtörténhetik, hogy olyan cikk is elcsúszik, ami az elnökség álláspontjával merő ellentétben áll és ezzel az elnökség (vagy a püspök) helyzetét nagyon nehézzé teszi. Másrészt meg nem is volna kívánatos, hogy az egyházi közvélemény irányítása kizáróan az egyházkerületi elnökség kezében legyen. Egyáltalán nem tartozom azon néhány, most divatba jött úr közé, akik Baltazár Dezsőnek minden tettét górcső alá helyezve vizsgálják és olyan magatartásért is pellengérezni akarják, amelyet másnál megokoltnak, sőt szükségesnek ismernek el. Püspökünknek úgy személyét, mint közéleti magatartását nagyrabecsülöm s még ha nem így ítélnék is felőle, — tartom magamat olyan jó reformátusnak, hogy lelkészi palástját sárbarángatni akkor sem akarnám, hanem — ha kifogásom volna ellene — az írás szava szerint négyszem között dorgálnám meg őt. Azonban bármennyire tiszteltem őt s bármennyire az ő útján haladok az alapvető kérdésekben: még sem tartanám jónak, hogy az egyházkerületben megjelenő mindkét lap ennek a kétségekívül szokatlannul nagy elméjű, de példátlanul elfogult és épen azért minden kicsiséget megmérni rá nem érő embernek a vezetése alá kerüljön. Nem azért, mintha azt hinném, hogy rossz irányba halad, hanem egyszerűen azért, mert nem tartom őt infallibilisnek.

A helyes az, hogy legyen nekünk, tisztántúliaknak, papoknak és világiaknak közös sajtóorganumunk s képviselje azt a szellemet, melyet e Lap előző számában a „Jó keresztyén“ című cikk képvisel. Tanítson mindenkit, papot és világit, hogy nekünk, reformátusoknak, nem elég protestánsoknak lennünk, hanem református keresztyéneknek kell lennünk. A református keresztyén pedig ragaszkodik az Íráshoz és nem emberi bölcseséggel, hanem Isten beszédével vezeteti magát az élet útjain. Tehát nem ugrik be semmiféle divatos politikai áramlatnak, mert az Isten beszéde szent, egy és örök. Békességet keres mindenkivel, nem gyűlöl senkit, megbocsát mindenkinek, de az Isten törvényét tiszteletben tartja s annak megvetőit s lábba tiporóit gonosz cselekedetükben megakadályozza. Szereti hazáját, népét, azt boldogítani s a műveltségben előbbre vinni igyekszik, de nem feledve soha a zsoltár szavát: a bolond szól úgy, hogy nincs Isten. Egyformán Isten gyermekének vall minden embert, de a maga fajtájához mindenek felett ragaszkodik, kifelé, másokra nem kacsintgat s boldognak vállalja magát, ha apái nyelvét s apái hitét érintetlenül adhatja át az unokáknak.

Ennek a református keresztyénségnek kép-

viselétére kell nekünk független sajtóorganum. S hogy ez a független sajtóorganum ne jusson olyan helyzetbe, aminőt e Lap 50-ik száma bejelentett, létesítsünk erre a célra *sajtóalapot*. Én a magam részéről szívesen felajánlok ezer koronát.

Világi.

## Kortünetek.

**Az anyagiasság csődjét** s nemesebb, ideálisabb irányok életrekelését hirdetik mindenfelé. Hanem azért az ideális törekvések lépten-nyomon meghiusulnak a durva anyag ellentállásán és azok, akik a puszta matéria uralmát hirdetik, gúnyos mosolylyal nézik az eszmék harcosainak erőlködését. Azzal tisztában kell lenni, hogy az eszményiség nem arat könnyen diadalt s kivált akkor, amikor számos harcosánál nem egyéb, mint jó anyagi haszonnal kecsesgató üzleti jelszó. De Sodomának és Gomorának is megbocsátott volna az Úr egyetlen igazért. Ebben a most forrongó nagy chaoszból is kiviszen az Úr az ő hatalmas karjával bennünket, ha lesz közöttünk — pedig lesz — csak egy néhány, aki nem csak prédikálja, de cselekszi is az Örök szeretet parancsait.

**Lidi koma** régi ismerősöm és tojást árul. Valamikor 12—15 forintot tudott megkeresni havonta (mikor tojást árult egy hatosért) most meg 1500—1000 koronát. De azért előadta a szörnyet, mert ez előtt, ha bejött a városba, ugyancsak igyekezett haza, hogy a pár krajcárját megtakarítsa, most meg kettő-három napot eltölt idebenn s addig nézegeti a kirakatokot, míg a hatvanszoros keresetét is mind elvásárolja. Igaz, hogy ilyenformán az öreg nagy keszkenőt módibb, finomabb banda váltotta fel, hogy a régi módi eszima helyett divatos magas szárú cipellőt visel, — de mit ér, azt mondja, ha folyton kinozza az aggodalom, hogy míg ide jár, el talál pusztulni egy tyúkjá, ami most nem hatvan krajcár, hanem hatvan korona kár. Hanem azért vasárnap — minden vasárnap — eljön hazulról a tojást árulni s templomba menni de hogy volna gondja. Jobbnak, szebbnek, kellemesebbnek az életet most sem találja, boldogabbnak magát most sem érzi, mint mikor két krajcáros tojás árából négy forintos eszimat vett.

## Különfelék.

### Előfizetési felhívás

a Debreczeni Protestáns Lap negyvenedik évfolyamára.

Egyik előző számunkban előkészítettük olvasóinkat arra a lehetőségre, hogy a fennálló nagy nehézségek miatt a lap negyvenedik évfolyamát az új év elején nem tudjuk megindítani s kértük számunkra a jóakarát megőrzését arra az időre, mikor a lap újból megjelenhetésének feltételeit biztosítani tudjuk.

E kénytelenség nyilvánosságra hozatala óta nagyon sok helyről figyelmeztettek arra, hogy olyan hosszú múltra visszatekintő lapnak, aminő a mi Lapunk, nemcsak megszüntetése, de ideig-

lenes szüneteltetése is magában véve súlyos felelősség, annál inkább a mostani időkben, amikor a régiből új állapotokba átalakulás még inkább óhajtottá teszi a megszokott bizalmas tanácsadó véleményének meghallhatását.

Éreztük ezt a felelősséget mi magunk is és épen azért nem volt szándékunk a lapot megszüntetni, csupán a negyvenedik évfolyam megkezdését későbbre halasztani.

A sok oldalról elhangzott kívánság folytán azonban szükségesnek láttuk, hogy ezt a gondolatot is revízió alá vegyük és mindegyik érdekelt tényezőnek, közöttük a nyomdavállalatnak is, megértő közreműködésével, sikerült a lap negyvenedik évfolyamának rendes időben, vagyis 1920 január 1-től kezdődően megindítását lehetővé tenni.

Arra kérjük azért a mi nagyrabecsült és szeretett olvasó közönségünket, hogy abban a támogatásban, mellyel eddig mellettünk állt, Lapunkat ebben az új esztendőben is részesíteni kegyeskedjék.

Lapunk jogviszonyaiban az a változás állt be, hogy a tulajdonostársaság tagjai közül hárman az 1919. évi folyamán kiváltak. A társaság most már csak négy tagból (Erdős Károly, Kiss Ferenc, Kun Béla, Rózsa Sándor) áll, a társaság tagjainak egymás közötti, valamint harmadik személyek irányában való viszonya változatlan marad.

Változatlan marad lapunknak — és ezt különösen hangsúlyoznunk kell — a tiszántúli református egyházkerülethez való viszonya is. Mi ennek az egyházkerületnek hivatalos értesítéseit Lapunk mellékletül — addig pedig, míg ezt a papirhiány nem engedi, a hirdetések előtt — díjtalanul kinyomatjuk azért, hogy ezzel az előfizető egyházközségek érdekét szolgáljuk. Azonban a Debreczeni Protestáns Lap a tiszántúli református egyházkerületnek nem hivatalos lapja, amiből önként következik, hogy ezen Lapban megjelent cikkekből az egyházkerület elnökségének nézetére vagy állásfoglalására következtetést vonni semmi irányban sem lehet, mert ennek a Lapnak szellemi irányát a lap tulajdonostársasága, illetőleg ennek megbízásából a Lap főszerkesztője szabja meg és így azért minden vonatkozásban egyedül ő a felelős. Természetes, hogy a lap tartalmáért a felelősség a felelős szerkesztőt terheli.

A szerkesztőség változatlan maradván, változatlan marad a lap iránya, szelleme, módora. Sajnos, nem mondhatjuk ugyanezt a Lap áráról, melyet — a politikai lapokénál ugyan jóval kisebb mértékben — emelni vagyunk kénytelenek azzal a kötelező igérettel mindazonáltal, hogy *mihelyt a viszonyok lehetővé teszik, redukáljuk a lap előfizetési árát.* Hiszen nekünk ez a lap nem

kereseti forrás, csupán annyit akarunk biztosítani, hogy túlságosan nagy ne legyen a kockázat, melyet a lap fenntartásával magunkra vállalunk. A lap terjedelme, egyelőre, marad hetenként félív.

A Debreczeni Protestáns Lap előfizetési ára az 1920. évre:

egész évre . . . . .	48,
fél évre . . . . .	24,
negyed évre . . . . .	12,
egy hónapra . . . . .	4 korona lesz,

egyes szám ára pedig 1 korona.

Feljebb kell emelnünk a hirdetések árát is, mert a most folyó évben megállapított díj az előállítás költségének a megfelelő részre eső hányadát feleben sem fedezi. Ennek folytán a hirdetésekért laphasábonként 120 koronát (kisebb hirdetésekért megfelelő arányban) leszünk kénytelenek számítani.

Debreczen, 1919 december 27.

#### A DEBRECZENI PROTESTÁNS LAP szerkesztősége és tulajdonosai.

Tiszteit Olvasóinknak békességes és boldog újévet kívánunk.

A debreczeni kollégium igazgató tanácsa folyó hó 29. napján délután és délután tartott Dr. B. László Dezső püspök és Graf Degeimend József gondnok elnöklete alatt. Az ülésen vidékiek nem jelentek meg, a helybeliek azonban csaknem teljes számban részt vettek. A 19 számból álló tárgysorozatnak több fontos pontja volt, úgy hogy a hozott határozatok és megállapodások irányt jező útmutatással sokáig érvényesülni fognak a Kollégiumnak nemcsak egyes intézményeiben, hanem a szellemében is. A folyó év őszén tartott igazgató tanács a kollégiumi adminisztráció egyesítéséről javaslat kidolgozása végett hármas tagú bizottság kiküldését kérte az Egyházkerületi Rendkívüli Intéző Bizottságtól, amely is Mark Endre kollégiumi helyi gondnok elnöklete mellett dr. Pokoly József egyetemi tanárt, mint az igazgató tanács jegyzőjét és Poroszlay László bankigazgatót, mint gazdasági tanácstagot kérte fel a javaslat kidolgozására. E hármas bizottság elabóratumával foglalkozott legelőször az igazgató tanács és azt, igen keves változtatással elvileg elfogadta. Mivel azonban az így kontemplált egyszerűsítés életbeléptetése csakis az 1920. évi július hó elsejével kezdődik, tehát a ránk jövő 1920. esztendő két első hónapjában alkalmat nyújt a kollégiumi igazgató tanács az érdekelt testületeknek és szerveknek, köztük a közös tanárikarnak, a felsőoktatási tanácsnak, valamint a gazdasági tanácsnak is arra, hogy indokolt véleményüket a fennforgó tárgyra, illetőleg a tervbe vett változtatásokra vonatkozólag elmondhassák. Már is megállapítottnak tekinthető azonban a javaslatnak az a része, hogy a gazdasági tanács ne foglalkozzék mindenféle aprólékos dologgal, hanem ami rövidesen elintézhető, azt a jegyző előterjesztésére intézze el az elnök. Aligha fog módosulni az a helyesséssel talákozott proposíció, hogy a kollégium költségvetése ne a pógári, hanem a tanulmányi berendezkedés természetéhez képest az iskolai év szerint készüljön, tehát ne december 31-én, hanem június 30-án záruljon. Úgy takarékosági, mint nevelési szempontok voltak irányadók annak megállapításánál,

hogyan a kollégium épületében lakó diákok magok takarítsanak magukra s általában szolgálják ki magukat. Így a régi dárdaesi intézmény nem a régi rendszerében, de annak jó oldalával ismét életre kel. Az egyetemi internátusban lakó hallgatók ilyenmő szolgálatra természetesen nem köteleztetnek, közülök azonban a jótéteményeseknek feladatuk lesz a rajuk bízott kisebb tanulók korrepetálása. Abban is egy értelemben volt az igazgató tanács, hogy a folyó polgári év második felében megszüntetett háznagyi hivatalt újra fel kell állítani. A pénztári és számvevői hivatalra vonatkozó előterjesztések a gazdasági tanács meghallgatása, a jótétemények kezelését illető javaslat a tanácskarok véleményének nyilvánítása után érik oda, hogy az igazgató tanács tavaszi gyűléséből végleges határozati javaslat terjesztessék az egyházkerület elé. A kollégium anyagi ügyének rendezésére javaslatot tett végett ugyancsak az igazgató tanács folyó évi őszi közgyűlésének kívánsága szerint bizottság küldetett ki, amelynek jelentésében egyéb forrásokon kívül a kollégiumi kulturáról van szó bővebben. Ezt a javaslatot ezúttal nem részletezzük, mivel jövő számunkban teljes egészében közölni fogjuk. A kollégium 1920. évi költségvetésével kapcsolatban alaposan tárgyalatott a fedezethiány megszüntetésének kérdése, amire nézve egyik módozatul a tandíjaknak, internátusi és konviktusi díjaknak emelését tartották szükségesnek. Így a tandíjak a gimnáziumban és tanítóképzőintézetben száz százalékkal emeltettek, a konviktusi díjfokokatok 600, 1000, 2000 és 2400 koronában, az egyetemi internátusi díjfokokatok 300, 400, 600, 800 és 900 koronában állapították meg. Ezenkívül minden konviktusi tag köteles a megállapított élelmiszereket természetben be- szolgáltatni. A kollégiumi bentlakási díj is emeltetett a fűtési és világítási magas árak miatt, még pedig szintén száz százalékkal, úgy azonban, hogy ezentúl kedvezményes helyek is lesznek. A díjemelesek 1920 február elsején lépnek életbe. A tápintézet gyűjtés eredményének örvendetes tudomásul vétele, a gazdasági tanács több rendbeli végzésének helybenhagyása, a kollégiumi tanári nyugdíjasok drágasági segélyének az 1920. évre megszavazása és az Elekes, valamint a Zwingli alapítvány életbe lépésének elrendelése után az igazgató tanács ülése be- rendezett és átadta helyét az egyházkerületi pénzügyi bizottságnak, amely 29-én délután 6 órakor tartotta ülését.

**Hirdetmény** az 1919—20. tanév II. felére a debreczeni magyar állami tudomány-egyetemre történő beiratkozásokról. Értesitem az érdekelteket, hogy a debreczeni magyar állami tudományegyetemen az egyetem tanácsának 1919 december hó 19-én tartott ülésén hozott határozatából az 1919—20. tanév II. felére a beiratkozások 1920. évi január hó 7-én kezdődnek és február hó 29-ig tartanak. Az előadások 1920 március hó 1-én kezdődnek és be- végezőleg június hó 30-ig tartanak. A vizsgálatok és szigorlatok a jog- és államtudományi karon 1920 január hó 7-től július hó 15-ig tartanak. Az itt közzé tett hirdetmény nem érinti az orvosi kart, amelyre vonatkozólag a közviszonyokban beállható változásokhoz mérten később fog megfelelő tájékoztató hirdetmény közzé tétetni. Debreczen, 1919 december hó 20-án. Dr. Tóth Lajos s. k., e. i. pro- rector.

**A Debreczeni Lelkészi Tár** 10. számában a Theologiai Értesítőben. Csánki Benjámin egyetemi tanár „A Keresztvén Erkölcs-tan“ Történelmi háttere, fejlődése és problémái cím alatt folytatja régebben megkezdett alapos tanulmányát, (a CXLIX—CLXIV. lapokon) ezúttal

az Izráel népe vallásának történelmi fejlődésével kapcsolatban annak ethikai tartalmára mutat rá a patriarchák korától Ilyésig. A füzetnek gyakorlati része ritkán volt ilyen változatos. Dr. Baltazár Dezső püspök gyönyörű prédikációja a konfirmált leányok templomi ünnepélyen 1919 október 12-én elhangzott alkalmi beszéd. Bokor Sándor közenséges egyházi beszédvázlata Talmage alapgondolata nyomán eszméltető gondolatokat nyújt. A kereszttségnek dogmatikai jelentőségét és hitbeli tartalmát adja közvetlen hangon a Dr. E. J. tollából megjelent keresztelési agenda. Katémagyarázatot közöl David Pál az LII. Úrnapjára beosztott kérdésekről, úgy amint a kátét magyarázni kell. Ezután Redei Karoly, „Az áldó Krisztus“ címen Zsid. 138. alapján Schmökel után alkalmi gondolatokkal telt beszéde olvasható. A füzet utolsó prédikációját Szilágyi János vadasdi lelkipásztor írta Kirm-s után. Jöjjön el a te országod! címmel, a múlt számban megjelent beszédnek folytatásaképpen. A borítékon alkalmi adventi elmélkedést és a Debreczeni Protestáns Irodalmi Körrel kapcsolatos híreket találunk.

**In vestigiis atavorum** Lapunk felelős szerkesztője a nyomdász mester-éget Debreczen város és a tiszántúli református egyházkerület könyvnyomda-vállalatánál kitanulván, folyó hó 16-án ebből az iparágból felszabadult. E cselekedetével a typographus eldődkre, Huszár Gálra, Tóthfalusi Kiss Miklósról emlékeztet.

**Lelkészeiktatás.** A b. e. Kovács Lajos szatmárnémeti esperes lelkipásztor utódául megválasztott Sárközi Lajos beiktatása folyó hó 14-éről január hó 4-ére meradt.

**Lelkészképesítő vizsgálat** volt Debreczenben, folyó hó 18. napján, mikor is ketten második, négyen első lelkész-képesítési vizsgálatot tettek. A papi vizsgázók képesítettek, a káplani vizsgások közül egy, nevezetesen Paksy Sándor jelesen, egy jól és egy egyszerűen képesítettek, míg egy jelölt három hónap múlva egy tárgyból javítóra utasított. A diplomát nyert ifjak közül három, a háború elején hadbavonult honvéd-theologusok közül való.

Cenzurat de Sublocotenentul HORIA.

### Pályázat

a nagybányai református egyházmegyébe kebelezett kiskolcsi református lelkészi állásra.

Fizetés lakás és kerten kívül: 1. 20, azaz húsz köböl búza a hívektől. 2. 10, azaz tíz köböl tengeri. 3. 12, azaz tizenkét szeker széna, vagy annak ára 10 koronájával. 4. 8, azaz nyolc öl kemény tűzifa beszállítva. 5. 42 hold föld szabad használata. 6. Stóla egyházkerületi szabályzat szerint. A régi díjlevél szerint 15 hold földért az adót az egyház fizeti. A lelkészi javadalom hivatalos megállapítás szerint 1534 K 24 fillért teszen ki. Kongruája: 459 K 83 fillér.

Pályázati kérvények szabályszerűen szerelve 1920 január hó 31-ig Széll György espereshez, Avasújtáross, Szatmármegye nyújtandók be.

Megválasztott lelkész állását köteles azonna elfoglalni.

Kelt Debreczen, 1919 december hó 27-én.

**Dr. Baltazár Dezső,**  
püspök.